

Täysistunto

Keskiviikko 7.9.2022 klo 14.00—16.11

9. Eduskunnan pankkivaltuuston kertomus 2021

Kertomus K 22/2022 vp

Lähetekeskustelu

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Lähetekeskustelua varten esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetetään talousvaliokuntaan.

Lähetekeskusteluun varataan tässä vaiheessa enintään 30 minuuttia. Asian käsittelyssä noudatetaan aikataulutettujen asioiden osalta sovittuja menettelytapoja. Avaan keskustelun. — Esittelypuheenvuoro, edustaja Lindtman, puheenjohtaja pankkivaltuustossa.

Keskustelu

14.42 **Antti Lindtman sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvät edustajat! Talman! Riksdagsledamöter! Keskuspankkitoiminta on pääsääntöisesti melko rauhallista puuhaa, jossa turhia ei hötkyillä. Viime vuodet ovat valitettavasti tälläkin sektorilla niin kuin monella muullakin sektorilla olleet kaikkea muuta kuin rauhallista aikaa. Juuri kun koronakriisistä ollaan pääsemässä ja on päästy ja kun on opittu tekemään keskuspankkipolitiikkaa myös negatiivisten korkojen aikana, iskee talouteen uusi kriisi. Raaka-aineiden, ruuan kallistumisen, koronakriisin aikana patoutuneiden kulutustarpeiden ja lopulta Venäjän hyökkäyksen aiheuttaman Ukrainan sodan aikaansaaman energiakriisin vuoksi inflaatio oli tämän vuoden heinäkuussa lähellä kahdeksaa prosenttia. Tämän suuruista inflaatiota eivät nyt työelämässä olevat, todennäköisesti muutamaa poikkeusta lukuun ottamatta, ole työuransa aikana kokeneet. Edellisen kerran inflaatiovauhti ylitti kahdeksan prosenttia huhtikuussa 1984. Eppu Normaaliala tässä voisi vapaasti siteerata: ”Kauan on aikaa siis, siitä kun viimeksi ylöspäin, hinnat pyörähti näin.”

Keskuspankin päätehtävänä on rahan arvon turvaaminen. Euroopan keskuspankin nykyisen strategian mukaan tämä tarkoittaa inflaatiovauhdin pitämistä keskipitkällä aikavälillä lähellä kahta prosenttia. Aikaisemman tavoitteen mukaan inflaation piti olla kahden prosentin lähellä, mutta alapuolella kahta prosenttia. Nykyinen tavoite on selkeämpi, ja se mahdollistaa joustavamman rahapolitiikan tilanteessa, jossa inflaatiovauhti oli ollut pitkään selvästi alle tavoitetason, kuten vielä viime vuoden puolivälissä oli asian laita.

Joka tapauksessa on selvää, että kahdeksan prosentin inflaatiovauhti ylittää reilusti sekä uuden että vanhan strategian mukaiset tavoitteet. Keskuspankin arvioiden mukaan osa inflaation kiihtymistä on tilapäistä, pääosin energian kallistumisesta johtuvaa. Energian hinnannousu vaikuttaa inflaatiovauhtiin sekä suoraan että välillisesti yritysten kustannustason nousun vuoksi. Osa inflaation kiihtymisestä on kuitenkin pysyvämpää ja edellyttää keskuspankilta mandaattinsa mukaisia toimia inflaatiovauhdin hillitsemiseksi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 86/2022 vp

Inflaation vaikutuksista ja keskuspankin inflaationtorjuntapolitiikasta voi lukea lisää pankkivaltuuston tätä vuotta koskevasta kertomuksesta, joka kootaan taas ensi keväänä. Nyt eduskunnan käsittelyssä oleva kertomus koskee siis vuotta 2021. Silloin inflaation kiihtymisestä oli vasta ensimmäisiä merkkejä, mutta näiden vuoksi jo tähän pankkivaltuuston kertomukseen kyllä sisällytettiin kuitenkin erillinen liiteartikkeli teemalla ”inflaation paluu”.

Kertomuksen liitteenä on myös artikkeli Euroopan keskuspankin rahapoliittisen strategian uudistamisesta ja Finanssivalvonnan peruspankkipalveluja koskevasta selvityksestä. Digitalisaatiokehityksestä huolimatta on tärkeää, että peruspankkitoiminnot, jotka tuovat meille paljon joustoa ja lisämahdollisuuksia elämään, ovat kaikkien kansalaisten saavutettavissa myös pankin toimipisteissä ja että peruspankkipalvelun kustannukset ovat kohtuullisia ja että esimerkiksi asiakkaiden mahdollisuus käteisnostopalveluiden käyttämiseen on asianmukaisella tasolla. Tähän pankkivaltuusto on kiinnittänyt tänäkin käsittelyssä olevana kertomusvuonna erityistä huomiota. Finanssivalvonta laatii vuosittain selvityksen peruspankkipalveluiden hinnoittelusta ja saatavuudesta, josta siis on kooste mukana tässä kertomuksessa.

Muu osa kertomuksesta seuraa aikaisempien vuosien kaavaa. Se sisältää kuvauksen Suomen Pankin finanssivalvonnan toiminnasta vuoden aikana sekä listauksen pankkivaltuustossa käsitellyistä asioista. Suomen Pankin toiminnasta on syytä nostaa esiin erityisesti jo tämä aiemmin mainittu rahapolitiikan strategiamuutos, joka yksinkertaistaa ja selkeyttää EKP:n rahapoliittisten tavoitteiden asettelua.

Vuonna 2021 rahapolitiikka oli edelleen hyvin kevyttä. EKP piti ohjauskoron ennallaan lähellä nollaa koko vuoden 2021 ajan. Epätavanomaisiin keinoihin kuuluvaa laajennettua arvopapereiden osto-ohjelmaa jatkettiin koko vuoden 2021 ajan. Joulukuussa 21 tehtiin päätös, että pandemiaan liittyvä osto-ohjelma päätetään maaliskuussa 22.

Vielä lokakuussa 21 EKP:n neuvosto päätti pitää rahapolitiikan elvyttävän virityksen ennallaan. Joulukuussa 21 inflaatio alkoi kiihtyä, mutta silloin inflaation kiihtymisen arvioitiin olevan tilapäistä ja hellittävän vuonna 22, kun tilapäiset — silloin ajateltiin — ja erityisesti energian hinnannousuun liittyvät tekijät asteittain väistyvät. Arviot inflaation pysyvimmästä kiihtymisestä ja tämän edellyttämistä toimenpiteistä alkoivat olla ajankohtaisia vasta tämän vuoden puolella erityisesti Venäjän hyökkäyksen aikaansaamien tapahtumien vuoksi, ja näihin palataan siis tätä vuotta koskevassa kertomuksessa. Elämme tämänkin osalta varmasti ratkaisevia hetkiä ja viikkoja.

Suomen Pankki arvioi osaltaan rahoitusjärjestelmän vakauteen liittyviä riskejä. Vuonna 21 nämä liittyivät erityisesti asunto- ja taloyhtiölainoihin sekä kotitalouksien velkaantumisen kasvuun. Katsoinpa juuri tänne tullessa, että 12 kuukauden yleisimpänä asuntolainoihin ja myöskin taloyhtiöiden lainoihin käytettävänä viitekorkona 12 kuukauden euriborkorko on kohta jo 2 prosenttiyksikköä. Suomen Pankki on korostanut, että kotitalouksien velkaantumisen hillitsemiseksi tarvitaan uusia välineitä, ja näiden parissa tämäkin eduskunta pääsee tänä syksynä työskentelemään.

Kertomuksen Finanssivalvontaa koskevassa osuudessa käsitellään pankki- ja vakuutussektorin valvontaa sekä pääomamarkkinoiden toimintaa. Vuonna 21 tärkeitä kehityskohteita olivat rahanpesun estäminen koskevien tarkastusten uudistaminen sekä kyber- ja ict-riskien valvonta. Vuotta 21 koskevassa arviossaan pankkivaltuusto totesi, että Finanssivalvonnalle laissa säädetyt tavoitteet ovat toteutuneet. Pankkivaltuusto piti myös Finanssivalvonnan itselleen asettamia strategisia tavoitteita tarkoituksenmukaisina ja arvioi, että Fi-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 86/2022 vp

nanssivalvonta on hoitanut muuttuvaa tehtäväkenttäänsä tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Pankkivaltuusto kehottaa kertomuksessaan Finanssivalvontaa kiinnittämään edelleen huomiota kotitalouksien velkaantumiskehitykseen ja erityisesti taloyhtiölainojen merkitykseen. Pankkivaltuusto kehottaa Finanssivalvontaa myös varautumaan paluuseen koronaepidemian jälkeiseen aikaan, jossa jo vahvasti olemme, mutta varmistamaan, että esimerkiksi makrovakaustarpeiden kiristäminen tapahtuu tavalla, joka ei tarpeettomasti rajoita pankkien luotonantomahdollisuuksia. Varmastikin tämä inflaation kiihtyminen ja korkotason nousu osoittavat, että tässä suhteessa tehtävä tänä vuonna tai lähiaikoina on todella haastava.

Pankkivaltuusto pyytää Finanssivalvontaa myös varmistamaan, että kybervaikuttamiseen varautuminen on riittävää ja että kotimaiset pankit noudattavat Venäjän hyökkäyksen vuoksi asetettuja pakotteita. Pankkivaltuusto myös tähdentää tarvetta rahanpesun estämisen valvontaan liittyneiden ongelmien korjausten viemiseen loppuun ja kehottaa Finanssivalvontaa varmistamaan, että rahanpesun estämisen valvonta on riittävällä tasolla. Tässä Finanssivalvontaa on kirittänyt sekä nykyinen että edellinen pankkivaltuusto.

Ja sitten loppuun uutiset, jotka varmasti, uskon, kiinnostavat budjetin käsittelyyn valmistautuvia kansanedustajia: Suomen Pankki tuotti vuonna 21 voittoa yhteensä noin 52,5 miljoonaa euroa. Pankkivaltuusto päätti maaliskuun kokouksessaan jakaa Suomen Pankin tuloksesta 26 300 000 euroa valtion tarpeisiin kansanedustajien parhaaksi katsomalla tavalla. [Ben Zyskowicz: Kyllä minun aikani oli enemmän!] Lopulla reilulla 26 miljoonalla vahvistetaan Suomen Pankin rahastoja ja siten varaudutaan pankkitoiminnan riskeihin. Epävarmassa maailmassa riskit saattavat aina välillä realisoitua.

Ja kun kuulin tuon välihuudon, niin, arvoisa puhemies, totean vielä lopuksi, että kyllä, edustaja Zyskowiczin aikanaan johtaessa pankkivaltuustoa voitonjako oli kyllä paljon, huomattavastikin avokätisempää, kuten se oli myös viime vuonna, jolloin pankkivaltuusto jakoi 100 miljoonaa euroa 142 miljoonan euron tuloksesta. Nythän tulos on siis lähes 100 miljoonalla pienentynyt viime vuonna, mikä pääsääntöisesti johtuu korkokatteen pienene misestä. Korkotulot jäivät edellisvuosia pienemmiksi, koska valuuttavarannon ja Suomen valtionlainojen tuotot supistuivat. Toisekseen kohdennettuihin rahapolitiikan operatioihin liittyvät korkokulut kasvoivat edelleen, joten Suomen Pankin osuus eurojärjestelmän rahoitustuotoista pieneni noin 60 miljoonalla eurolla. Nämä ovat ne keskeiset tekijät, [Puhemies koputtaa] joidenka vuoksi tulos jäi viime vuoteen verrattuna huomattavasti pienemmäksi, ja valitettavasti on todettava, että tässä suhteessa näkymät tämän vuoden tulokseen tai tulevien vuosien tulokseen eivät olennaisesti kyllä muutu. Eli varmastikin [Puhemies: Kiitoksia!] tuotamme jatkossakin Suomen Pankin tuloksesta tuloja kansanedustajien käytettäväksi, mutta takavuosien tasoihin voitonjakoihin tuskin ihan vähään aikaan päästään. [Tuomas Kettunen: Hyvä esittely!]

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

14.53 Sakari Puisto ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Kiitos edustaja Lindtmanille esittelystä. — Olen pitänyt puheenvuoroja näissä pankkivaltuuston kertomuksissa pitkin vaalikautta, ja nyt kun käsittelyssä on uusin pankkivaltuuston kertomus ja lähetekeskustelu, tuon esiin joukon huomioita ja jatkan sitten käsittelyä itse talousvaliokunnassa ja sitten varmaan täysistunnoissa, kun asia palaa tänne vielä.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 86/2022 vp

Tällä hetkellä päällimmäisenä mielessä on tietysti energiakriisi ja sen vaikutukset ihmisten ja koko taloudenkin pärjäämiseen. Samaan aikaan keskuspankit tuskailevat rahapolitiikan normalisoinnin kanssa. Taustalla on pitkään jatkunut ja historiallinen nollakorko- ja negatiivisten korkojen tilanne, määrällinen elvytys ja nyt siis se, miten tilanteesta päästään pois normaalin kaltaiseen rahapolitiikan tilanteeseen. Tämä on tietysti helpommin sanottu kuin tehty.

Euroopan keskuspankki on tehnyt myös hiljattain rahapolitiikan strategiauudistuksen. Sen keskeisin muutos liittyi hintavakauden määritelmään ja EKP:n inflaatiotavoitteeseen. Uudessa strategiassa otetaan käyttöön symmetrinen kahden prosentin inflaatiotavoite keskipitkällä aikavälillä. Tämä on joustavampi määritelmä.

Nyt inflaatio on kuitenkin hyvin nopeasti kohonnut. Finanssipolitiikka on hyvin löysää ja alijäämät suuria. Velkaantuminen on nopeaa. Euroopassa velkakestävyuden huoli on palannut, kun vielä korotkin ovat nousseet nolliasta. Herää ainakin kysymys: Kestävätkö taloudet tai osa talouksista korkojen nousua? Kun taloudellinen tilanne on näin huolestuttava, tehdäänkö kuitenkin lopulta paluu rahapolitiittiseen elvytykseen ja tukipaketteihin? On myös hyvä huomata ero Yhdysvaltojen, missä korkoja siis on nostettu jo nopeammin, ja toisaalta Euroopassa EKP:n toimien välillä. Mitä tulee pääomamarkkinoiden valvontaan, finanssivalvontaan, niin tässä kiinnitän huomiota siihen, että osassa asioita Euroopassa tunnutaan olevan edellä ja toisissa puolestaan Yhdysvalloissa. Esimerkiksi SEC, sikäläinen arvopaperiviranomainen, Securities and Exchange Commission, vaikuttaa olevan selvästi edellä varsinkin mitä tulee uusien ilmiöiden ja teknologioiden kehittämiseen.

Joitakin esimerkkejä mainitakseni esimerkiksi meemiosakkeet ja sosiaalinen media — siis sosiaalisessa mediassa otetaan esille vaikka joku osake, että ostakaa kaikki tätä ja sitten tapahtuu valtava hintaliikenne. Tässä on myös kysymys eettisestä toiminnasta, missä kohtaa sääntelijä puuttuu toimintaan ja ketä se on pelastamassa, esimerkiksi jotakin isoa viivutettua hedge-rahastoa, vai voiko joskus sääntelijä olla myös pienomistajien puolella. Sitte ovat perinteiset osakepörssit ja toisaalta uusilla alustoilla tapahtuva treidaus, niin kutsuttu hajautettu rahoitus, DeFi, ja virtuaalivaluuttojen sääntely, jota Yhdysvalloissa on itse asiassa lähdetty tekemään hyvinkin tosissaan. Tämä kenttä tarvitsee enemmän tarkastelua myös täällä Euroopan puolella. Tässä on myös hyvin mielenkiintoisia kehityskulkuja, muun muassa protokollapäivityksiä, jotka ainakin julkilausuttujen tavoitteiden mukaan vähentäisivät sähkönkulutustakin jopa ihan sadasosiin. EKP on itse asiassa seurannut aika aktiivisesti ja ollut mukana digitaalisten keskuspankkirahojen kehityksessä. Tästähän taisi olla viime vuoden kertomuksessa jopa erityisteema. Tämä on tietysti hyvin mielenkiintoista, ja siihen liittyy valtavia kysymyksiä, mutta kuten edustaja Lindtmankin otti esille esimerkiksi peruspankkipalveluiden tarpeen, ja olen varma, että edustaja Mäenpää ottaa seuraavassa puheenvuorossaan esille, käteisen rahan turvaaminen on todella tärkeää myös tämän kaiken kehityksen keskellä.

Yksi asia, mihin Euroopassa ollaan sinänsä kiinnitetty huomiota, on tämä ESG eliikka ympäristölliset ja sosiaaliset ja hallinnolliset kriteerit, ja sijoitustuotteissa Eurooppa on iso markkina, mutta tässä pitäisi kiinnittää huomiota myös siihen, miten näitä termejä käytetään sijoitustuotteiden markkinoinnissa. Se ei ole kuitenkaan oikein, että niitä käytellään liioitellusti tai heikoin perustein löysästi myöskin erilaisissa tulosraporteissa ja vastaavissa, vaan tässä voi tulla tällainen viherpesuongelma, mistä lehdistössä on jonkun verran ollut puhetta, mutta harvemmin kuulee esimerkiksi tässä salissa tai talousvaliokunnassa, että tähän asiaan kiinnitetään huomiota.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 86/2022 vp

Näissä edellä mainituissa asioissa kehotan muun muassa tutustumaan Yhdysvaltain arvopaperiviranomaisen johtajan Gary Genslerin puheenvuoroihin muun muassa kongressissa, siellä senaatin ja edustajainhuoneen komiteatyöskentelyssä.

Vielä johdannaismarkkinoista huomio: Tämä ei kuulu sinänsä Suomen Pankin toimivaltaan ihan suoraan, mutta nyt on ollut paljon puhetta energia-alasta, ja myös kannattaisi meidän täälläkin silmäillä, mitä muualla maailmassa tapahtuu yleensä futuurimarkkinoilla, myös hyödyke- ja metallimarkkinapuolella, koska ei ole poissuljettua myöskään se, että siellä voisi tapahtua jotain, vaikka metallien tarjonnassa tai vastaavassa, joka sitten heijastuisi tänne. Esimerkiksi joku valtavan suuri ostotarjous, joka tehtäisiin, jossa yhtäkkiä vaidittaisiinkin sitä itse fyysistä tuotetta, jolloin tulisi toimitusvaikeuksia. Ja myös erilaisia synteettisiä instrumentteja liikkuu huomattava määrä markkinoilla suhteessa fyysisiin hyödykkeisiin.

Vielä ihan viimeisenä nostaisin esille Suomen Pankin talousosaamisen kansallisen strategian, mikä on mielestäni ollut oikein hyvä asia. Se on luovutettu oikeusministeriölle käsittelemään, ja tässä nyt pitäisi olla tarkkana, kun se on siellä oikeusministeriön puolella, ettei tule sitä kiusausta, että siinä keskitytään nimenomaan näihin oikeusministeriön kannalta tuttuihin asioihin niin kuin kuluttajansuojaan ja muuhun hyvin tärkeään asiaan sinänsä, vaan siinä täytyy myös pitää mielessä sijoittaminen, säästäminen, yleensäkin taloudenhoito, makrotalous ja niin edespäin.

Tässä päällimmäiset, herra puhemies, tällä kertaa. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Valkonen, olkaa hyvä.

14.59 Ville Valkonen kok: Arvoisa puhemies! Viisaalle päätöksenteolle on elintärkeää uskaltaa kysyä myös kiusallisia kysymyksiä. Euroalueen rahapolitiikka on ollut poikkeuksellista jo finanssi- ja sitä seuranneesta eurokriisistä saakka. Rahaa on puskettu markkinoille aina vain uusilla luovilla mekanismeilla, ja loppua ei näy. EKP:n uusitusta strategiasta, joka täälläkin on mainittu, ei ole kunnolla edes muste kuivunut, kun tänä kesänä rakennettiin jo uusi väline, TPI, jolla suoraan näytetään pyrittävän markkinamekanismien ohittamiseen. Meneillään on tietystä mielessä ollut ennennäkemätön kokeilu, jollaista ei ole nähty koskaan, muuta kuin ehkä korkeintaan Japanissa, joka on talouden rakenteeltaan hyvin erilainen alue. Siellä on myös muun muassa yhtenäinen finanssi- ja rakennepoliittinen mahdollisuus, kun euroalue on hajautunut näiltä osin.

Tämän vuosikaudia jatkuneen kokeilun seurauksena Euroopan keskuspankista on tullut rahoitusmarkkinoiden mammutti tavalla, jota alun perin ei todellakaan tarkoitettu. Keskuspankin piti alun perin olla hintavakauden takaaja. Nyt siitä on tullut markkinoiden ja valtioiden pönkittäjä. Ehkä kielikuvaa käyttäkseen voisi todeta, että tuomari on rynnännyt pelikentälle. Välillä on pakko miettiä, onko tämä kehitys ollut täysin harkittua. Halusimmeko me todella, että keskuspankin rooli euroalueen taloudessa paisuu näin suureksi ja kaiken kattavaksi, ja osasimmeko arvioida kaikki sen seuraukset? Jos nimittäin siirrymme — tai valitettavasti ehkä jo olemme siirtyneet — keskuspankkikapitalismiin, on olemassa merkittävä riski siitä, että markkinatalouden monet myönteiset mekanismit menevät rikki tai ainakin heikkenevät. Hinnoitellaanko riskiä enää oikein? Tämän kysymyksen voi esittää esimerkiksi nykypäivän monien eurovaltioiden koroista. Säilyvätkö valtioiden kannustimet vastuulliseen talouspolitiikkaan riittävän vahvoina? Tehdäänkö hallaa markkinatalouden myönteisille uutta luoville ominaisuuksille myöskin yritysten osalta? Ja suurimpa-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 86/2022 vp

na kaikista: onko riittävä hintavakaus enää turvattuna, se talouden pääkivijalka Prahan osalta? Toivotaan hartaasti, että nyt nähtävillä oleva inflaatio on todellakin väliaikaista eikä tartu laajemmin talouteen, kuten edustaja Lindtman täällä asiaa analysoi.

Suomi on täysin sitoutunut euroon, ja hyvä niin. Meidän yhteisvaluutassamme on valtavasti potentiaalia, mutta jotenkin näyttää siltä, että Euroopalla on uskomattomia vaikeuksia vuosikymmenestä toiseen hyödyntää tämä yhteisvaluutan potentiaali, koska se edellyttäisi sitä, että reaalityalouden kilpailukyky paranee ja myöskin joustavuus paranee koko euroalueella. Rahapolitiikka ei missään nimessä saisi haitata tätä päätavoitetta. Rahan painamisella ei voida tehdä Euroopasta vaurasta. Menestys edellyttää aitoa, kilpailukykyistä yritystoimintaa ja työntekoa, reaalityalouden menestystä. Ja nyt Suomessakin eduskuntaa ja pankkivaltuustoa myöden mielestäni on syytä vakavasti pohtia ja analysoida rahapolitiikan isoa kuvaa ja kokonaisuutta — ja ehkä erityisesti seuraavia kysymyksiä, joista ensimmäinen kuuluu: Mikä on ollut ennätyslöysoän rahapolitiikan rooli nyt syntyneen inflaation synnyssä? Ja kaksi: Millainen rooli rahapolitiikalla on ollut eurovaltioiden rakenteellisten uudistusten hidasteena ja julkisten talouksien alijäämien synnyssä? Nimittäin, arvoisa puhemies, me tarvitsemme näinä aikoina vahvemman Euroopan, ja se edellyttää myös järkevää rahapolitiikkaa. Järkevien päätösten edellytys on tosiasioiden tunnustaminen, olivat ne sitten kuinka kiusallisia tahansa. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Kiitoksia. — Edustaja Mäenpää, olkaa hyvä.

15.04 Juha Mäenpää ps: Arvoisa puhemies! Hyvät naiset ja miehet! Meillä on käsittelyssä täällä eduskunnan pankkivaltuuston kertomus, ja siellä on yksi kohta, johon itse haluan erityisesti puuttua ja kertoa siitä. Sivulla 23 on Raha ja maksaminen, Käteinen ja rahahuolto -otsikon alla muutama kappale.

Jätin helmikuun loppupuolella eduskunnassa toimenpidealoitteen käteisen rahan turvaamiseksi Suomessa jatkossakin kattavasti käypänä maksuvälineenä. Silloin kun minä keräsin siihen nimiä, niin osa edustajista sanoi, että elän menneisyydessä. Siinä kävi kuitenkin sitten sillä lailla hauska, että Suomen Pankki teki juuri saman sisältöisen lainsäädäntöaloitteen noin viikon päästä omasta toimenpidealoitteestani. [Arja Juvonen: Kyllä!] Vaadin hallitusta ryhtymään asiassa toimenpiteisiin erityisesti huoltovarmuuden ja heikommassa asemassa olevien suomalaisten tarpeiden vuoksi. Tämä heikommassa asemassa olevien: tiedä, ovatko ne nyt välttämättä heikommassa asemassa, mutta yritettiin löytää tällainen yhteinen nimittäjä, että on paljon vanhuksia ja muita, jotka eivät ole tottuneet vielä näihin digitaalisiin maksujärjestelmiin. Oli aika hauskaa, että tämän minun oman aloitteeni ja Suomen Pankin ehdotuksen sanamuodot olivat melkein samankaltaisia. Joskus sitä saa tällaisen pienen onnistumisen tunteenkin asiasta, kun tällainen Suomen Pankki toimii samalla ajatusmallilla.

Arvoisa puhemies! Käteinen on tärkeä maksutapa myös kriisivalmiuden kannalta, ja käteistä voi käyttää maksutapana myös silloin, kun sähköiset maksutavat eivät syystä tai toisesta toimi. Tässä on hyvä ehkä osata erottaa myöskin se, että meillä voi olla katkos esimerkiksi sähkössä tai sitten katkos tietoliikenneverkoissa. Toimenpidealoitteessani korostin sitä, että keskeistä on säilyttää riittävä käteisen huolto- ja käyttöverkosto normaaliaikoina, koska ilman sitä käteinen ei ole vaihtoehto myöskään kriisiaikana. Eli jos verkosto päästetään liian heikoksi, sitä on vaikea palauttaa ennalleen muun maksamisen häiriötilanteissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 86/2022 vp

Tässä on pieni lainaus vielä Suomen Pankista: ”Me Suomen Pankissa katsomme, että Suomessa tarvitaan sääntelyä varmistamaan käteisen asema yleisesti hyväksyttynä maksuvälineenä, ja olemme siksi tänään jättäneet asiasta lainsäädäntöesityksen valtiovarainministeriölle.”

Meillä on myös valtion palveluja, joissa ainakin kuuleman mukaan on törmätty ongelmiin: junassa ei voi maksaa käteisellä tai lippua ei voi maksaa käteisellä tai kahvikuppia ostaa käteisellä. Käteisen käyttö vähenee, ja Suomi on valitettavasti edelläkävijä sähköisessä maksamisessa. Yritysten välisessä maksuliikenteessä käteistä ei liiku enää ollenkaan, se on ihan ehkä tällainen luontainen ilmiö, ja yksityisasiakkaista vain 5–8 prosenttia käyttää kaupan kassoilla käteistä.

Olen ottanut aloitteeseeni pienen lainauksen. Elikkä Yle uutisoi toukokuussa 2020 Ruotsin keskuspankin Riksbankin ekonomistin Söderbergin näkemyksistä asiasta. ”Jos käteinen nyt katoaisi täysin, rahan arvon takaajiksi jäisivät yksityiset liikepankit. Niillä on aina riski mennä konkurssiin. Ihmisiltä katoaisi mahdollisuus käyttää valtioiden luomaa rahaa.” ”Söderberg pitää tällaista tulevaisuutta huolestuttavana. Ihmisten luottamus koko rahajärjestelmään saattaa horjua, mikäli he menettävät mahdollisuuden vaihtaa tileillään olevat digitaaliset varat käteiseksi.” ”Lainsäädännön silmissä rahaa ovat edelleen ainoastaan setelit ja kolikot. Pankkitilillä oleva summa on vain pankin lupaus toimittaa pyydettyä rahaa.”

Arvoisa puhemies! Käteisen ja huoltovarmuuskysymysten osalta erityisesti polttoaineen suhteen on huomattava niin sanottujen kylmäasemien kehitys vuosien aikana. Osa huoltoasemaketjuista on poistanut käteismaksumahdollisuuden kustannustehokkuuden nimissä uudistaessaan automaatteja. Yrityskohtaiset erot ovat erittäin suuria, ja joillakin ketjuilla on poistettu jo kaikki käteisrahan automaatit. Huoltovarmuuden näkökulmasta polttoaineen jakeluverkosto maksumahdollisuuksineen on mitä merkittävin kysymys, ja myös se pitää saada turvattua Suomessa.

Käteisen olemassaolon takaaminen jatkossakin on perusteltua huoltovarmuuden ja heikoimmassa asemassa olevien suomalaisten maksumahdollisuuksien vuoksi. Asia on tärkeä myös kansalaisten yleisen luottamuksen säilymisen takia. Keskuspankkien hankkeilla digitaalisista valuutoista on pyritty vastaamaan esiin nousseisiin kysymyksiin, mutta huoltovarmuuden kannalta keskeisiä ongelmia, esimerkiksi rahan käyttämisestä sähkökatkojen aikana tai verkkoyhteyksien kaatuessa, ne eivät poista. Aivan parhaimmillaankin ne voivat olla vain osittainen ratkaisu. — Kiitoksia.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Totean, että keskustelulle tässä asiassa etukäteen varattu aika on päättynyt. Keskustelu ja asian käsittely keskeytetään. Asian käsittelyä jatketaan tässä täysistunnossa päiväjärjestyksen muiden asiakohtien tultua käsitellyiksi.

Asian käsittely keskeytettiin kello 15.12.

Asian käsittelyä jatkettiin kello 16.10.

Ensimmäinen varapuhemies Antti Rinne: Nyt jatketaan aiemmin tässä täysistunnossa keskeytetyn asiakohdan 9 käsittelyä. Keskustelu jatkuu. — Edustaja Eestilä poissa.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 86/2022 vp

Keskustelu ei jatkunut.

Asia lähetettiin talousvaliokuntaan.